

Молчанова О.М.,

кандидат психологічних наук, старший
викладач кафедри педагогіки, психології і
корекційної освіти КЗ «КОШПО імені
Василя Сухомлинського»,

oksanamolchanova@ukr.net

МОЖЛИВОСТІ АРТКОУЧИНГУ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА

Постановка проблеми. Професійний розвиток педагогів зорієнтований на особистісне зростання та самовдосконалення, має тісний взаємозв'язок із загальним розвитком, спрямований головним чином на підвищення професійної компетентності та розвитку здібностей, ключових для професійної діяльності. Він починається на стадії освоєння професії і триває на подальших професійних етапах. Більш того, він не закінчується на стадії самостійного виконання діяльності, а триває аж до повного відходу людини від справ.

Зміни в освітньому середовищі зумовлюють підвищення вимог до педагога як особистості та професіонала. Актуальними стають інноваційні підходи в розвитку особистості педагога, які можуть допомогти покращити його діяльність. Одним з таких напрямків може бути арткоучинг, який пов'язує нашу свідомість та підсвідомість, активізує творчі здібності та самим екологічним способом відкриває доступ до природних здібностей особистості. Тому, в статті здійснена спроба проаналізувати можливості арткоучингу для професійного розвитку особистості педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійний розвиток є важливою вимогою професійної діяльності спеціаліста в закладі освіти. Педагог має бути пластичним та мати гнучку поведінку, розробляти нестандартні підходи до вирішення проблемних ситуацій, в той же час не порушуючи певних моральних рамок, знаходити постійний баланс між

внутрішньою свободою та зовнішніми межами. Тому, актуальним напрямком виступає розвиток вміння педагога вирішувати поставлені перед ним педагогічні задачі.

Допомогти людині діяти більш ефективно для досягнення своїх цілей і покликана технологія коучинга, яка спирається на ті навички та здібності, що розвинені найкраще та спирається на досягнення результату, а не на рішення проблем людини. Основним завданням є виявлення цілі та результатів, до яких прагне особистість.

Джон Вітмор відносив коучинг до способу управління та поведіння з людьми, який як засіб сприяння може допомогти людині в пошуку її власних рішень. Роберт Ділс (розробник, автор, тренер і консультант у сфері нейролінгвістичного програмування (НЛП) порівнював коучинг з «засобом пересування», який дозволяє людині перейти в бажаний стан найкоротшим шляхом. Олена Падухевич дійшла висновку, що коучинг — це спосіб створення суспільства людей з активною життєвою позицією, які беруть відповідальність на себе за своє життя за допомогою консультування та підтримки жителів щодо досягнення особистих цілей навченими фахівцями, в т. ч. соціальними працівниками, педагогами, тренерами та іншими спеціалістами. Проаналізувавши існуючі підходи в розумінні зазначеного напрямку, вона порівнювала його з мистецтвом, в якому дуже багато підходів та організований простір [4].

Виклад основного матеріалу. У кожної людини, на думку багатьох вчених (Т.Колошина, О.Попель, Л.Сухарєбський, А.Маслоу та ін), закладена здатність до творчості, що може виступати ресурсом розвитку та відновлення цілісності. Здатність до творчості виступає універсальною характеристикою людини, кожна людина може творити, що проявляється не тільки у створенні виробів мистецтва а й застосуванні творчого підходу, вигадки до будь-якої роботи (Л.М.Сухарєбський) [3].

М.Є.Пурніс, проаналізувавши особливості застосування арттерапії в роботі з персоналом та менеджменті, презентувала різні наукові погляди на

творчість та її вплив на розвиток особистості. Наприклад, А.Маслоу, К.Роджерс, А.Оллох, В.Франкл розглядали творчість, креативність як основу глибинної «Я-концепції» особистості, які сприяють самоактуалізації. К.Роджерс виділив наступні внутрішні умови творчої діяльності: відкритість досвіду, внутрішній локус оцінювання, здатність до незвичних поєднань елементів та понять. Творчість є засобом, механізмом розвитку та перетворення особистості (С.Максимова, М.Бахтін), однією з сил, яка рухає розвиток людства (В.Яковлев), вищою стадією розвитку особистості (К.Альбуханова-Славська) та сприяє укріпленню психологічного здоров'я [5].

Про користь застосування творчої діяльності в професійній сфері свідчать дослідження М.Воробйової, які далі підстави їй констатувати наступне: чим вищий творчий потенціал працівників, тим нижче у них загроза професійного вигорання; при високій реалізації творчого потенціалу зростає задоволення якістю життя у працівників; висока креативність сприяє задоволенню особистими досягненнями, професійному спілкуванню, соціальній підтримці, активності та самоконтролю та знижує негативні емоції й напругу [5].

Творчість є незамінною умовою для самореалізації особистості педагога, вона розвивається у безпосередній активній діяльності та виконує дидактичну, формуючу, психологічну, варіативну та показникові функції. Розвиток творчого потенціалу педагога зумовлений розвитку творчого потенціалу вихованця та активізує ефективну взаємодію між ними.

Саме тому, використання арткоучингу, який заснований на мистецтві та творчості, може стати ефективним видом допомоги особистості та групам у вирішенні завдань і досягненні цілей у різних сферах життя загалом та педагогічній сфері зокрема.

Арткоучинг допомагає особистості та групам вирішувати завдання і досягати цілей у різних сферах життя за допомогою мистецтва та творчості. Основними особливостями арткоучингу виступають орієнтація на рішення, спрямованість на тепер і завтра; вимірюваність результату. А ключовим

поняттям є успішність. За допомогою творчої діяльності увага педагога спрямовується на тепер і завтра, де він знаходиться зараз і він хоче бути, на які ресурси спирається та які можуть бути наслідки його рішень. Це все надає сенс та напрямок в житті, покращується процес самовдосконалення, пришвидшується досягнення реальних результатів як в особистому так і професійному житті, поглиблення знань та підвищення якості життя [2].

Головним завданням арткоучингу, так як і коучингу є постановка та досягнення цілей, але відмінністю є те, що поставлені задачі вирішуються через творчі методи та продукти підсвідомості – символи, кольори, матеріал тощо, які допомагають віднайти перешкоди через інтерпретацію та переробку. Арткоучинг перетворює їх в конкретні плани та дії. Даний напрямок завжди пов'язаний з подоланням – для людини з логічним складом розуму важко буває визнати в собі творчий початок та дати волю творчій енергії, а для креативної людини важчим є впорядкування своїх думок та дій. Даний напрямок роботи вирішує широкий спектр дій: усвідомлення актуального стану та справжніх цілей (адже цілі людини постійно змінюються і не завжди вона це може прослідкувати, також важливо розуміти, це справжні цілі чи нав'язані); розвиток самомотивації (постійно потрібні додаткові сили для подолання життєвих перешкод); позбавлення переконань, які обмежують чи зменшують потенціал людини [1].

Висновки. Коучинг спрямований на швидке досягнення результатів, допомагає шукати шляхи досягнення чітко поставленої мети, але не може допомогти людині, яка не хоче змін чи не готова до дій.

Універсальною характеристикою людини є здатність до творчості, що може виступати ресурсом розвитку та відновлення цілісності. Тому, арткоучинг заснований на мистецтві та творчості, може бути ефективним напрямком професійного розвитку особистості.

Арткоучинг через творчі методи та продукти підсвідомості сприяє усвідомленню актуального стану та справжніх цілей людини, а в педагогічній

сфері сприяє саморозвитку педагога, розвитку його творчого потенціалу та активізації ефективних взаємостосунків з учнями.

Література

1. Гавриловська К.П, Дем'янчук Ю.Ю. Застосування арт-коучингових технік у психотерапевтичній роботі з подолання ПТСР. // *Посттравматичний стресовий розлад: дорослі, діти та родини в ситуації війни* – Міжнародне науково-практичне видання / заг. ред.: І. Маноха, Г. Собчук. – Том І. – Варшава - Київ: ПАН - Гнозис, 2017. – С. 7-20.

2. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л.Вознесенська, О.М.Скнар, О.А.Бреусенко-Кузнєцов, О.О.Деркач, Л.В.Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О.Л.Вознесенської, О.М.Скнар]. – К.: Видавець ФОП Назаренко Т.В., 2017. – 312 с.

3. Молчанова О.М. Розвиток особистісної ефективності педагога засобами арт-терапії. *Наукова спадщина Григорія Костюка як основа розвитку вітчизняної психолого-педагогічної науки: зб. матер. обласного науково-практичного семінару 02-06.12.2019, присвяч. 120-річчю від дня народження Г.С. Костюка / уклад. О. Жосан. – Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2020. – С. 85-89.*

4. Падухевич Олена. Коучинг як один з напрямів менеджменту. *Кадровик України*. URL: <https://profpressa.com/articles/kouching-iak-efektivnii-instrument-dlia-dosiagnennia-tsilei-ta-rozvitku-personalu>

5. Пурнис Н. Е. Арт-терапия в психологическом сопровождении персонала. Москва, СПб.: Речь, 2008. — 176 с.